

Nr. 5

1943. g.

29. jūnijs

RM 0,00

LAIKMETS

Atjaunoto vācu bruņoto spēku karoga nesējs

IDEJA UN TĀS PIEDILDĪJUMS

NACIONĀLSOCIĀLISTISKĀS VALSTS DIBINĀŠANAS 10. GADA DIENĀ

Šā gada 30. janvārī paiet 10 gadi, kopš Vācijā varu ieguva Nacionālsociālistiskā vācu strādnieku partija (NSDAP). Apstākļi, ka šī pieminās diena jāatzīmē tieši laikā, kad norisinās gigantiskā Lielvācijas un Eiropas kontinentu cīņa par nākotni, it īpaši liek izprast Adolf'a Hitler'a revolūcijas milzīgo nozīmi. Vācija, kas šai karā stājas pretim vecajiem ienaidniekiem, atšķiras no pagājušo gadsimtu Vācijas. Šodien senos vienotās Eiropas pretiniekus visvairāk saņikno fakts, ka Eiropas tautas izpratušas, kādi ir viņu ienaidnieki. Šodien Lielvācija, tāpat kā Adolf's Hitler's un viņa vecie cīņu biedri 1933. gada 30. janvārī, neļaus sevi pievilt: pašreizējos 20. gadsimta apstākļos nav iespējams slēgt paktus! Šai pasaules uzskatu un kontinentu cīņā par virskundzību nav kompromisu! Tikai kāšu krusta cīņas savienības stiprās gribas dēļ līdz ar

spēj eksistēt. To pierādīja pagātne un Versajas sistēma.

Ja mēs šodien pašķirstam atpakaļ vēstures grāmatas lapas un aplūkojam politiskos notikumus, kas priekš desmit gadiem radīja nacionālsociālistisko apvērsumu, tāpat arī nacionālsociālistiskās valsts vadības veikumus un panākumus pēdējos desmit gados, tad tas izliekas kā brīnums. Taču visu to sasniedzis Adolf's Hitler's un viņa disciplinētā nacionālsociālistiskā partija nemītīgā darbā un cīņā. Lai gan pašreizējā pasaules karā jāraugās tikai nākotnē, tomēr šai dienā der mazliet palūkoties arī atpakaļ. Šis skatiens pagātnē uz Lielvācijas valsts stāvokli un nacionālsociālistiskās kustības un nacionālsociālistiskās valsts veikumiem liks dziļāk padomāt par to, ko tagad bieži vien uzskata kā gluži dabisku parādību, par ko nav vērts runāt. Aplūkojot visus šos apstākļus, kļūst skaidrs, ka Lielvācijai ir tiesības vadīt pašreizējo Eiropas cīņu un veidot tās nākotni.

Pēc tam, kad Vācijai un citām Eiropas tautām bija uzspiests netaisnais Versajas miera diktāts, kas runāja pretim visiem goda jēdzieniem, ļoti drīz izrādījās, ka tas nav sagādājis ne mieru, ne kārtību, nedz sociālu labklājību atsevišķiem cilvēkiem un tautām. Vācija kļuva par nespēcīgu partiju valsti, kam vajadzēja glēvi paciest ienaidnieku spaidus. Un beidzot pēc Junga plāna Vācijai noteica apmēram 2 miljardus marķu reparācijas maksājumu gadā, kas bija nomaksājami 58 gados. Vācijai bija tikai divas izejas: vai nu pieņemt šos nosacījumus, kas radītu galīgu Vācijas sabrukumu — vai arī ar varu atrasties no šīm verdzības vajām. Viens bija skaidrs — ienaidnieku valstu noteikumi pilnīgi ruīnētu valsts saimniecību, apdraudētu zemnieku stāvokli, radītu bezdarbu, inflāciju un izpostītu sociālo labklājību.

Vadoņa kustība ne tikai brīdināja no šā sabrukuma, bet pat parādīja ceļus, kā no tā izvairīties. Taču viņu un viņa programmu nesaprata vai arī negribēja saprast. Tikai nedaudzi pieslēgās kāšu krusta karogam un kļuva fanātiski Vadoņa domu biedri. Pēc neizdevušās valsts apvērsuma 1923. g. 9. novembrī Adolf's Hitler's nolēma iegūt varu legālā ceļā. NSDAP savus pretiniekus apkaroja ar parlamentārisma ierociem, pie kam kustība šo sistēmu tomēr neatzina. Tā bija ilga un grūta cīņa, bet 1933. g. 30. janvārī to vainagoja uzvara.

Daudzi ir mēģinājuši NSDAP uzvaras spozūmu un vēlāk uzbūves darba panākumus mazināt sakot, ka noticis brīnums. Lai tas, kam tā liekas, reiz pavaicā kādam vecam NSDAP cīnītājam un arī Vācijas zemnie-

1933. gada 30. janvārī nepārrēdzamas ļaunās masas pie Kaizerhofas viesnīcas uzguvīlē Adolf'am Hitler'am, kas tīkko no valsts prezidenta Hindenburg'a saņēmis uzdevumu sastādīt jauno Vācijas valdību

Vācijas Vadonis Adolf's Hitler's savu tuvāko līdzstrādnieku vidū. — Pa kreisi: Dr. Frick's un Dr. Goebbels's, pa labi — reichsmaršals Göring's un SS reichsfirers Himmler's.

nacionālsociālisma uzvaru Vācijā izdevās novērst boļševisma iespēšanos Eiropā un tā internacionālo pasaules revolūciju. Reizē ar to tika atklāts un likvidēts arī strādnieku šķiras nīknākais ienaidnieks — žīdi.

Raksturīgi, ka 1933. gada 30. janvārī nacionālsociālistu partija ne tikai ieguva varu par valsti un tautu, bet ar šo dienu tās vadībā visas nācijas dzīvē sākās lielas pārmaiņas, kas vācu tautu un Lielvācijas valsti pacēla vēl neredzētos augstumos. Lielie tagadnes notikumi liek nojaust, ka tagad nacionālsociālisms jau pāraudzis savu iekšpolitisko uzdevumu robežas. Šodien lieku reizi apstiprinās vecā pieredze, ka pārmaiņas Lielvācijā atzviens rod atbalsi Eiropā. Šai vēsturiskajā brīdī Eiropas kontinentam Lielvācijai uzspiestajā karā jāizšķiras, vai tas turpmāk grib sadarboties ar savu dabisko ģeopolitisko un garīgo centru jeb galīgi padoties rietumu varām un to Eiropai naidīgajam garam.

Par to, kas vainīgs šai karā, ir lieki runāt. Brīdī, kad uz Vācijas pieprasījumu revidēt Versajas miera diktātu atbildēja ar izsmiektu un liekgabaliem, pasaule dabūja redzēt nacionālsociālistiskās Lielvācijas stiprumu. Un ja šobrīd Vācija cīnās par savu valsti, tad šī cīņa ir reizē arī cīņa par Eiropu — jo Eiropa bez Lielvācijas ne-

kiem un strādniekiem, tad tie viņam pastāstīs, ka viņiem ne mazākais nieks nav brīnīgā kārtā klēpi iekritis, bet viss sasniegts grūti cīnoties un strādājot. Katrā ziņā neviens nacionālsociālistiskās Lielvācijas uzbūves darbs — nemaz nerūmējot par cīņām varas iegūšanas dēļ — nav bijis bez smagiem upuriem. Ja pašreiz Vācija izjūt cīņas smagumu, tad nacionālsociālisti atceļas partijas cīņas; pēc katrām vēlēšanu cīņām, pēc katras uzvaras vai kādas viļšanās jaunu spēku deva Vadoņa vārdi: Cīņai jāturpinās! Tā bija pavēle, kam arī pats Vadoņis, sevi nežēlodams, klausīja. Beidzot pienāca diena, kad tika izdzēsts 1918. g. 9. novembra kauna traips un atausa gaisā nākotne.

Vairāk nekā desmit gadus Vācijā mainījās dažādu partiju valdības. Tautu baroja tikai ar cerībām un solījumiem, lai gan nekas neliecināja parniecīgāko stāvokļa uzlabošanu. Tas bija drošākais pierādījums to koalīciju nevarībai, kas ticēja ārzemju kapitālistu palīdzībai, tā nokļūstot aizvien bīstamākā atkarībā no internacionāliem žīdiem. Tādēļ lielais darbs, kas Vācijā tika paveikts pirmajos desmit gados, ir labākais apliecinājums tam, ka 1933. g. 30. janvārī

(Turpinājums 68. lapp.)

Vadoņis 1936. g. 18. oktobrī uzdeva savam tuvākajam līdzstrādniekam Hermann'am Göring'am pārkārtot valsts saimniecību uz jauniem pamatiem. Hermann'a Göring'a vadībā izstrādāja četrgades plānu, pēc kura valsts pārņēma kontroli par svarīgākām ražošanas nozarēm. Mūsu attēls rāda reichsmaģālu pie „Hermann'a Göring'a fabrikas” ēku modeļa.

Nacionālsociālistisko Vācijas raksturo jaunuzbūves darbs, kas pēc 1933. gada sākās Vācijas galvaspilsētā un visos novados. Monumentālās jaunceltnes reichskancelejai, aviācijas ministrijai, propagandas ministrijai un daudzām citām centrālām iestādēm liecina par Adolf'a Hitler'a Vācijas plašajiem nodomiem valsts jauncelšanas darbā.

Līdz ar nacionālsociālistiskās valsts nodibināšanos arvien ciešāka kļuva Vācijas un Itālijas draudzība, kas drīzi vien tika arī ārēji proklamēta, nodibinot Vācijas un Itālijas savienību. Vācijas un Itālijas vadībā Eiropa tagad cīnās pret boļševismu un plūtokratismu.

Vācu jaunatne savās organizācijās aug un veidojas, vienmēr būdama gatava darīt visu, ko viņas tēvzeme prasa.

(Turpinājums no 67. lapp.)

nenotika parastā valdības maiņa. Šreiz tā bija radikāla kursa maiņa, milzīgs pagrieziena visā politiskajā, saimnieciskajā un sociālajā dzīvē, ko var apzīmēt ar diviem vārdiem: „Ideja uzvar!”

Tomēr ideja vien nebūtu plašajām tautas masām līdzējusi, ja to nebūtu izdevies realizēt. Bet lai lietas iedzīvinātu, nepieciešama griba, darbs un drosmē. Drosmē bija vajadzīga, lai atradinātu daudzu miljonu tautu no agrākās pārliecības un to iepazīstinātu ar jauniem uzskatiem un atziņām, kas tai bija pilnīgi sveši. Tagad ikvienam Lielvācijā liekas gluži dabiski, ka nav vairs septiņpadsmit zemju parlamentu un septiņpadsmit zemju karogu un ka nevienam no vadām nav sevišķu priekšrocību. Šodien Lielvācijas tauta ir sakususi tādā vienībā kā vēl nekad iepriekš. Un taisni tas krent Vācijas ienaidniekiem. Viņiem labpatīktu redzēt Lielvāciju saskaldītu neskaitāmās mazās valstiņās, varbūt pat dažādās baznīcu valstīs — kā tas bija 1648. gadā pēc nelaimīgā trīsdesmitgadu kara — jo tad nāktos viegli karot pret vācu tautu. Pāršķirstot

vēsturi, var redzēt, cik bīstama valsts saskaldīšana bija ne tikai Vācijai, bet arī Eiropai. Ir norisinājušies arī dažādu valstu starpā. Un tas notika tikai tādēļ, ka nebija tādas varas, kas uzdrošinātos stāties pretim valstij, kas vienmēr kūdījusi Eiropu uz nemieru un karu un gribējusi tai uzkūdzēties: Anglijai! Šodien Eiropas ļaudis var droši atkārtot Vadoņa pravietības vārdus, ka šis karš ilgu gadu simteņus būs pēdējais!

Toreiz Lielvācijas iedzīvotāji izcīnīja iekšpolitisko brīvību, tādējādi atraisoties no visiem aroda, kārtas, cilmes un īpašuma aizspriedumiem. Pēc Vadoņa aicinājuma viņi pievienojās lielajai vācu tautas un liktena kopībai. Un šai kopības idejā slēpjas

izturēšanos pret Vāciju. Sensāciju visi saulē radīja virkne notikumu: Vācijas stāšanās no Tautas savienības 1933. g., nīga kara maksājumu izbeigšana 1933. Reinzemes ieņemšana 1936. g., valsts d ceļu un valsts bankas pārņemšana Vā valsts ziņā 1937. g., Ostmarkas un Sude pievienošana 1938. g., Bohēmijas un M vijas protektorāta nodibināšana un Klē das iekļaušana Lielvācijā 1939. g. Šie kumi Adolfa Hitlera Trešajai valstij p zām lika izaugt par Eiropas lielvalsti.

Lielvācija apzinīgi gājusi arī miera i tikas ceļus. Tā labprāt sabiedrojās ar nācijām, kas gribēja un spēja nodoties j uzbūvei. Tā stingri norobežojās no b visma, par ko īpaši liecina antikominte

Nacionālsociālistu valsts iekārta dziļi pamatā likusi daudzu Jaunatne vienu galveno vadītāju un šo vadītāju par valsts galveno vadītāju. Darba un dzīves nēstā jaunieši svēti Vadoni.

Uzsākot auto ceļu būvi, Vadonis sagādā darbu tūkstošiem bezdarbnieku. Šie cilvēki, kas tagad plaši tiek pārklāj visu Vācijas lielā mērā atvieglo arī pārējo saimniecības nozares izveicišanu.

Rūpējoties un gādājot par strādnieku, viņi jo un zemāko ierēdņu labklājību un viņu dzīves standarta celšanu, nacionālsociālistiskā Vācija deva iespēju strādniekiem ucelt sev ģimenes mājīgu jau par 10% markām.

visu turpmāko panākumu atslēga. Lielvācija spēja izcīnīt savu ārpolitisko neatkarību un brīvību tikai tāpēc, ka vācu tauta bija vienota; ciešā tautas kopība ir nacionālsociālisma revolūcijas galvenais faktors. Vadībai un tautai bija pietiekoši daudz drosmes, lai pareizi reaģētu uz ārvalstu naidīgo

paktu. Vadonis bieži piedāvāja tagadējam pretiniekam izlīgt miera ceļā, bet katreiz tika noraidīts, jo žīdi, kas virzīja šo valsts valdības, bija nolēmuši citādi. Četru vīru apspriedē Mīnchenē un tāpat vācu un padomju līgumā pretinieks vēlējās tikai vienu,

proti — iegūt laiku. Ir skaidrs, ka jāiznīcina šādas sistēmas, kuŗu istie vadītāji ir noziedzīgi elementi. Jāiegūst nevis laiks kaŗam, bet jānodrošina miers.

Ka Lielvācijas valsts prot savā labā izlietot miera apstākļus, liecina varenie panākumi uzbūves darbā. Ir labi 10. gada dienā atcerēties arī šos sasniegumus, jo tagad, kad visi spēki jāvēlti cīņai pret boļševismu, Eiropas tautas nevar aplaimot ar plašiem sociālās labklājības pasākumiem. Savā laikā Lielvācija arī šai laukā daudz veikusi, tā atrisinājusi grūtākās saimniecības dzīves problēmas, novērsusi bezdarbu un nodrošinājusi zemnieku stāvokli, tādējādi stiprinot nācijas eksistences pamatus.

Vērojot pašreizējo ārkārtīgi intensīvo kaŗa saimniecības darbību, kuŗā piedalās visi, kas spēj strādāt, grūti iedomāties, kādā stāvoklī Vācija bija 1933. gadā. Straujā attīstības gaitā pa šo laiku notikušas milzīgas pārmaiņas. Jāatceras, ka pirms tam daudzi saimniecības pasākumi sabruka, uzņēmumiem darba trūkuma dēļ bija jāapstājas, amatniecība panīka, lauku saimniecības izūtrupēja un galvenais — ka neviena partija un neviens valstsvīrs nespēja stāvokli labot. Tikai nacionālsociālisti nedaudz gados te panāca taisni apbrīnojamu pagriezienu. Vēl 1932. gadā precēm nebija nopēmēju, bet 1938. g. tīkko varēja apmierināt pieprasījumus. Uzņēmumi, kas darbību bija pārtraukuši, jau nedaudz gadus pēc tam, kad nacionālsociālisti bija pārņēmuši valsts vadību, bija jāpaplašina, lai veiktu visus pasūtījumus.

1933. gada 30. janvārī Vācijā bija vairāk nekā 7 miljoni bezdarbnieku, bet 1938. g. laikrakstū bija pilni vietu piedāvājumam, tā

ku. Turklāt jāievēro, ka taisni pēdējos priekškaŗa gados vācu tautas dzīves standarts ievērojami cēlies.

Pirms nacionālsociālisti bija pārņēmuši valsts varu, zemnieki bija padoti biržas spekulantu patvarībai. Nacionālsociālisti zemniekam piešķīra politisku nozīmi, deva tam saimniecisku drošību, tā ka tas tagad spēj veikt Vācijas pašapgādi ar pārtikas līdzekļiem un sagādāt arī nepieciešamo atbalstu citām nācijām, kaŗa ar Vāciju cīnās pret koņejo ienaidnieku.

Nacionālsociālisms visai tautai devis jaunu darba etosu, kas līdz šim vēl nav pieredzēts. Sociālās labierīcības uzņēmumos un gādība par strādnieku labklājību ir priekšzīmīga, un daudzi svētīgi pasākumi, piemēram, organizācija „Prieks dod spēku” nekur citur pasaulē nav atrodamī. Vācu kaŗavīriem šai kaŗā bija iespēja vērot sociālos apstākļus visās Eiropas zemēs: par „strādnieku un zemnieku paradīzi” šai gadījumā nemaz nebūtu ko runāt. Visur tie guva atziņu, ka Vācijā priekš kaŗa gan bijis vislabāk. Bet taisni ar savu sociālpolitisku Lielvācija modinājusi žīdiski kapitālistisko demokrātiju naidu pret sevi. Tām nacionālsociālistu gada dienā var apliecināt, ka viss, kas šai virzienā Lielvācijā pasākts, ir tikai sākums. Pēc kaŗa šā lielā sociālpolitikas darba augļus baudīs daudz lielākā mērā un arī visas tās Eiropas nācijas, kas kopā ar Lielvāciju cīnījušās un strādājušas, lai uzvarētu.

Jārūnā arī par lielajiem Lielvācijas kultūras sasniegumiem šai laikā. Senāk valdīja uzskats, ka kultūra ir tikai mantīgajiem un izglītotajiem. Nacionālsociālisti savā darbībā seko principam: nevar būt kultūras bez

1939. gada 1. septembrī sākās kaŗš ar Poliju, kas triju nedēļu laikā beidzās ar Vācijas uzvaru. 6. oktobrī Vadonis Vācijā pieņēma savu kaŗavīru parādi.

ka bija pat ar speciāliem rīkojumiem jāapkaŗo „spekulācija ar darbaspēku”. Vācu rūpniecības ražošana pirmajos piecos gados daudzkārt palielinājās.

Valsts ieņēmumi no nodevām un muitām 1941./42. g. bija piecreiz lielāki nekā 1932./33. g. Turklāt jāzina, ka nav uzlikti nekādi jauni nodokļi, izņemot dzimtenes nodevu fronteī, un daudzi nodokļi pat atcelti. Kā tautas labklājība pieaugusi, rāda sekojoši skaitļi: tautas ienākumi 1932. g. bija 45 miljardi marķu, bet 1942. g. — 105 miljardi. Tai pašā laikā krājikas noguldījumi pieauguši no 11,4 milj. marķu līdz 55 milj. mar-

ķu. Tas ievērots visos kultūras un mākslas dzīves novados. Nav iespējams šeit minēt skaitļus. Tautas interesi par savu radošo cilvēku darbiem pierāda fakts, ka visi Lielvācijas teātri, kino, mūzikas sarīkojumi jau izpirkti ilgi pirms izrādes dienas.

Nacionālsociālistiskās Lielvācijas un Vadona kustības sasniegumi kaŗa laikā ir ārkārtīgi. Žīdiskā aģitācija gan šos sasniegumus grib noliegt, bet skaidrs, ka tā nekādā ziņā nebija paredzējusi tādu vācu tautas militāru spēku, darba spējas un pretestību. Bet taisni tur parādās Vadona un viņa kustības audzināšanas un vadības lielie panākumi. Pašreiz nevar publicēt datus par Liel-

vācijas panākumiem kaŗa laikā. Kad būs izcināta uzvara un iestājies miers, Vadonis varēs atklātībai rādīt skaidrāko bilanci, kas atkal pierādīs, ka nacionālsociālistu revolūcija Lielvācijai un Eiropai bijusi par svētību.

Pašreiz turpinās cīņa, kuŗu neizcīna Lielvācijas valsts viena, bet tai radušies sabiedrotie. Sevišķi saprotams, ka taisni fašistiskā Itālija sava ģeniālā valstsvīra Musolini vadībā apvienojusies ar Adolf'a Hitler'a Lielvāciju Berlīnes un Romas asī. Abām revolūcijām ir kopēji pamati. Abām nācijām ilgi bija jādzīvo no druskām, kas nokrita no kapitālistu galda. Tās kopā ar citām nācijām un tautām cīnīsies līdz uzvarai. Ir skaidrs, ka tikai jaunās nācijas šai cīņā var būt uzvarētājas. NSDAP cīņas laikā uzvaras mainījās ar grūtiem brīžiem, bet neviens nešaubījās par iznākumu, un taisni tad, kad pretinieks bija pārliecināts par panākumiem, tas saņēma rūpīgi sagatavotu izšķirīgu triecienu. Cīņa mēdz būt skaudra — tie kas sekoja Adolf'a Hitler'a karogiem, to zina. Arī tagad viņi labprāt uzpemas cīņas smagumu. Nacionālsociālistu kustības mērķis taču ir izkaŗot mieru un brīvību, darbu un maizi. Tā gribēja veikt arī pirmā pasaules kaŗa kritušo varoņu vēlēšanos, kas mira, ticēdami savas tautas laimīgajai nākotnei. Šiem varoņiem pievienojušies šā kaŗa kritušie, un tā šis pienākums kļuvis vēl svētāks.

Atskatoties 30. janvārī uz NSDAP cīņas laiku pirms 1933. g. un pagājušo 10 gadu uzbūves darbu, jāatzīst, ka nacionālsociālistu valsts dzimšanas diena ir arī jaunās kārtības sākums vēsturē. Nacionālsociālistu revolūcijā gājuši bojā gadsimti, bet jauni gadsimti ceļas augšām.

V. S.

Vadonis pieņem maršalu Antonesku. No labās: ārlietu reichsministrs Ribbentrop's un protokola šefs v. Doernburg's. Hoffmann'a uzp.

Alkazata varoņu svinīgajā godināšanā kaudīgo ģenerālis Franko par kaujas nopelniem apbalvoja šā cietokšņa varoņīgos atstāvētājus.

RITENI RĪPO UZVARAI!

Visas Lielvācijas un Eiropas saimniecības piemerošanās bruņotās darbības un kara radījuši jaunus transporta uzdevumus, liekot paplašināties Lielvācijas dzelzceļiem arī apjomā. Vācijas dzelzceļš, kas jau kopš kara sākuma kāpinājis savu darbību, sevišķu rīšību uzrādījis 1942. gadā, kas ieies vēsturē kā viens no ievērības cienīgākajiem darbības posmiem. Šis vācu dzelzceļu darbības gads visspilgtāk noskaidrojās, kāda nozīme transportam karā, kara saimniecībā un iedzīvotāju apgādē.

Vācu uztura un kara saimniecība ar vācu bruņoto spēku varenajiem panākumiem ieguva visauglīgākos un jēvriekšīgākos apgabalus. Šo apgabalu organizēšanu, izbūvi un uzturēšanu jau 1942. gada sākumā nodeva Lielvācijas satiksmes ministram. Darbi jauniegūtajā teritorijā Lielvācijas dzelzceļam ar saviem darbiniekiem un līdzekļiem bija jāveic iespējami ātri, lai varētu izmantot visas telpas mērķīgo paplašināšanos.

Ar moto: „Riteņiem jāripo uz priekšu!” 1942. gada jūnijā sākumā Lielvācijas satiksmes attīstībā, jo sevišķi preču satiksmē, sākās jauns posms. Izmantojot visas iespējas, izdevās ievērojami samazināt preču apgrozījumu laiku, kā arī palielināt ļoti svarīgas satiksmes iespējas. Viss tas nāca par labu ne tikai leģionāru militārās satiksmes nodrošināšanai, bet arī dzimtenes apgādei.

Mērķīgā transporta reorganizēšana, izbūvējot tūkstošiem kilometru jaunu dzelzceļa līniju un uzceļot jaunas stacijas, nodrošina fronteī visā nepieciešamā piegādē. Simtiem tūkstošu dzelzceļnieku dienu un nakti veic savus pienākumus garā darba laikā, bieži vien vissmagākajos dienesta apstākļos, lai ripojošā piegādē ne mirkli neapstātos. Veicot visus savus uzdevumus, kādus prasa Lielvācijas apsargība un apgāde, vācu dzelzceļš līdz ar to ir piedalījies galīgās uzvaras izcīnīšanā.

A. M.

Lai laupītu degvielas, arī frontes vajadzībām nepieciešamos automobīlus un spēkratus nozīmētās vietās nogādā pa dzelzceļu.

VADONI — TUVINĀ TAUTAS

Eiropas likteņu kopības apziņa dabiski lauž sev ceļu no augšas. Tautu vadītājiem, kas par mērķi spraudusi savas tautas labklājību, saduroties ar grūtībām šo mērķu realizēšanā, ik uz soļa nākas pārliecināties, ka taisnīgākas un laimīgākas nākotnes nodrošināšana cīņā pret apvienotiem plūtokratu un boļševīku uzurpatoriem iespējama tikai kopīgiem spēkiem. To atzina vien vācu tautas vadonis Adolf's Hitler's, itāliešu tautas dūce Musolini, bet arī citu autoritāro valstu vadītāji, pievienojoties antikominternā paktam.

Spāniešu tautai šo atziņu sagādāja ģenerālis Franko ar savu konsekvento uzstāšanos pret boļševisma briesmām, kas šai zemei un tās tautai prasīja tik smagus upurus. Spānija, kur boļševismu satrieca 3 gadus ilgstošajās cīņās, kas prasīja 1 miljonu spāniešu tautas labāko dēlu, nevarēja boļševismā saskatīt nekā cita kā tikai savu nāvīgāko ienaidnieku. Kamēr autoritārās iekārtas valstis 1936. gadā atzina Franko valdību Burgosā un to atbalstīja, tikmēr demokrātiskās valstis, ar Angliju un Amerikas Savienotajām valstīm priekšgalā, par Padomju savienību nemax nerunājot, nostājās Madrides komunistiskās valdības pusē un ar savu ieroču piegādi Franko pretiniekiem palīdzināja spāniešu tautas brīvības cīņu.

1939. gada 9. aprīlī kaudīgo pasludināja Spānijas pievienošanās aktu pretkominternā paktam un līdz ar to norādīja ceļu spāniešu tautai. Spānijas brīvprātīgie, lāpat kā citu valstu brīvprātīgie, piedalās arī valstu cīņā pret boļševikiem.

Rumānija, kam boļševiki uesi draudēja bez Besarabijas atņemt arī vēl citus apgabalus, sava valsts galvas maršala Antonesku vadībā piedalās šai cīņā simtprocentīgi. P. O.

Vilciens pēc vilciena ar gaļu gaļajām vagonu cisternu rindām piegādā vācu armijas motorizētām daļām austrumu frontē nepieciešamās degvielas — benzīnu un naftu.

Scherl'a uzp.

Uzp.: 1 Orbis, 1 Hoffmann'a, 1 Weltbild.

Svens Hedins

LIELAIS PĒTNIKS UN PATIESĪBAS CINITĀJS.

Ar Svēna Hedina vārdu saistās priekšstats par kaut ko lielu, grūti aptveramu, kas tomēr, tuvāk iepazīstoties, izrādās vienkāršs un saprotams. No visiem tagadnes ceļotājiem un pētniekiem Svēns Hedins kā cilvēks ir mums vistuvāks, jo nav neviena, kurš sevi atklātu tik nemāksloti un daudzpusīgi un kuŗa darbi, būdami nopietni zinātniski, reizē ar to kā lasāmviela ir tik plastiski un tā ierosina. Neviena tā kā viņš neprot lielu zinātnisku problēmu rezultātus notēlot tik vienkārši un vispārsaprotami. Turklāt Svēns Hedins ir ne tikai ģeogrāfisko zinātņu dižmeistars un izcils literāts — viņš ir arī virtuozs zīmētājs un akvarelists, kas savus darbus blakus priekšzīmīgajām fotogrāfijām papildina ar daudzām individuāli tvērtām figūrām un ainavām.

Daudz ko savā ilgajā mūžā ir piedzīvojis sirmais zinātnieks. Svēns Hedins dzimis 1865. gadā 19. februārī Stokholmā, divdesmit gadu vecumā strādā par mājskolotāju Baku pilsētā, Aizkaukazā. Pēc vairākkārtējiem ceļojumiem pa Persiju un Mezopotāmiju viņš dodas atpakaļ uz Stokholmu, kur uzsāk studēt ģeogrāfiju, turpinādams studijas Upsalā, Berlīnē un Hallē. Un pazīstamais vācu ģeogrāfs Richthofens ir tas, kas viņam norādīja nākamā darba lauku — Vidusāzijas neizpētītos apgabalus. Richthofens kļuva ne tikai viņa skolotājs, bet arī uzticams draugs, ko

Tibetas sievietes. Svēna Hedina zīmējums.

Hedins aizvien atceras ar vislielāko sirsnību un cieņu.

1893. g. oktobrī Svēns Hedins uzsāka savu pirmo Vidusāzijas ceļojumu, lai pēc am atkal un atkal atgrieztos šai bargajā, bet iemīlētajā zemē.

Pāri grūti pieejamai Pamirai — pasaules jumtam, — cauri 4000 km garajam Takla-Makana tuksnesim uz nepiemīlīgo, bargo Tibetas augstieni, kas tikai dažās vietās ir zemāka par augstākā Eiropas kalna — Monblana virsotni, veda drošsirdīgā ceļotāja ceļi. Še viņš piedzīvojis ne mazums briesmu un grūtību, še guvis vienu atklājumu pēc otra. Vai tā bija noslēpumainās Kerijas upes grīva — īstēni tādas nemaz nebija, jo upe apsīka bezgalīgajā smilšu jūrā, jeb klejojošā Lop-Nora ezera pētišana, vai divtūkstoš gadu vecās Lou-lanas pilsētas drupu atklāšana — visur parādījās Svēna Hedina vispusīgās zināšanas un apbrīnojamā neatlaidība, ar kādu tas pārvarēja šķietami nepārvaramus šķēršļus. 1905. gadā tas apceļoja Kevira sāls tuksnesi, dodamies uz Indiju, lai no turienes atkal mēģinātu iekļūt zemē, kas to allaž vilināja — Tibetā. So ceļojumu vainagoja jauni atklājumi: milzīgā Transhimalaju kalnu grēda, kas tikpat gaŗa kā atstatums no Berlīnes līdz Romai. Kailass — svētākais kalns pasaulē, ko dēvē arī par „Pasaules asi” un ko līdz tam nebija skatījusi neviena baltā cilvēka acs, ilgi meklētās Indas un Brahmāputras iztekas, eiropiešiem aizliegtā Sigatse pilsēta un daudz citu svarīgu ģeogrāfisku atklājumu. Un viss tas bija sasniegts nepilnos divi gados, pie tam veikts milzīgā augstumā, nežēlīgā salā un sniega vētrās. Pasaules kara laikā Svēns Hedins apceļoja rietumu un austrumu frontes, tāpat Mezopotāmiju un Palestīnu, pats savām acīm vērodams toreizējos notikumus un norises, lai pēc tam pateiktu visai pasaulei savu spriedumu, kas jo sevišķi nebija patīkams Anglijai. 1923. gadā tas, gan jau krietni gados būdams, devās ceļojumā apkārt zemes lodei, pāri Ziemeļamerikai, Japānai, Mongolijai un Sibīrijai. Cits viņa vietā varbūt būtu apmierinājies ar sasniegto. Ne tā Svēns Hedins — nesavtīga darba mīlestība un īsta zinātnieka goda prāts tam teica, ka viens cilvēks gan var daudz ko spēt, bet vēl vairāk panākams, ja tik plašā disciplīnā kā ģeogrāfiskā zinātnē, piedalās visu zinātnisko disciplīnu speciālisti.

To atzinis, nepagurstošais zviedrs, kā parasts, enerģiski ķērās pie savas idejas realizēšanas. Un 1927. gadā viņa vadībā uz Vidusāziju devās liela ekspedīcija zviedru, vācu un ķīniešu zinātnieku — speciālisti ģeogrāfijā, palaiontoloģijā, astronomijā, meteoroloģijā, fizikā, arhāioloģijā, etnografijā, zooloģijā u. t. jpr. Veselus trīs gadus turpinājās ekspedīcijas darbs, toties panākumi bija ievērojami: senā tirdzniecības ceļa atrašana, pa ko priekš 2000 gadiem Ķīnas zīds tika eksportēts uz Romu un Ēģipti. 10.000 senķīniešu manuskriptu, starp tiem 2000 gadu vecas ziņas par ķīniešu kara gājieniem pret hunniem, 50.000 akmens laikmeta paliekas, daudzi palaiontoloģiskā tradūmi, to starpā vairāk miljonu gadu vecu dinozauru paliekas un vecākās cilvēku paliekas — t. s. Sinanthropus pekīnensis, kuŗa vecumu aptēš starp 600.000—1.000.000 gadiem, tāpat iekšējās leduslaikmeta jūras krasta līnijas noteikšana, kas kādreiz stiepusies dziļi Vidusāzijas tuksnesī. Paies vēl daudz gadu, iekāms tiks pabeigta šīs grandiozās ekspedīcijas savākto materiālu pilnīga apstrādāšana.

Apbrīnojams ir Svēna Hedina darba spējas un enerģija. Pēc vissmagākiem dienas pārgājieniem, pāri kailajiem tuksnešiem un bīstamajām augstienēm, nereti liekot dzīvību uz spēh, tas vēl atrod laiku uzrakstīt

Svens Hedins, pazīstamais ceļotājs un Āzijas pētnieks. Minchenes universitāte tam piešķirusi dabas zinātņu goda doktora grādu.

100—200 lapaspusū gaŗu aprakstu un ķerties pie sava iemīlētā zīmējumu bloka. Arī īsajos atpūtas laikos, pēc pabeigtiem ceļojumiem, tas visu laiku ziedojis zinātnēi, apstrādādams iegūtos materiālus, sarakstīdams ap pussimtu grāmatu, gan par saviem ceļojumiem, gan lai aizstāvētu savu pārliecību u. t. jpr. Un pēc beigta darba tā pētīgais gars ved atkal viņu pretī jauniem ceļojumiem. Kas vēl jo vairāk izceļ viņa gara drosmi, ir neatkarība spriedumos. Jau pirmajā pasaules kara tas, neklausot Vācijas ienaidnieku rīdīšanai un agitācijai, palika uzticīgs tam, ko pats savām acīm pieredzējis un par ko pārliecinājies. Un tāds viņš palicis arī šodien. Viņam ir lielas un izteiktas personīgas simpatijas pret vācu tautu. Un arī še viņš parādās savos spriedumos kā godīgs zinātnieks ar pozitīvu taisnības izjūtu. Viņš tic Jaunajai Eiropai un slavē Vācijas lomu, kādu tā uzņēmusies, lai gābtu mūsu kontinentu un celtu labāku nākotni: „Ar vāciešu neveiksmi ziemeļu tautas zaudētu ne tikai zemi un brīvību, tās pazustu galīgi no zemes virsas”, — konstatē viņš. Un viņa pēdējā grāmata: „Amerika cīņā pret kontinentiem” ir neapstrīdama apšūdzība pret Ruzveltu kā galveno kara kuldītāju. Svēns Hedins ir pārliecināts, ka „šis kara vēsturē ieies kā prezidenta Ruzvelta kara”.

Vācu tauta, godinādama lielā pētnieka nopelnus, š. g. 18. janvārī Ludviga Maksimiliana universitātes 470 g. pastāvēšanas svinībās piešķīra sirmajam zinātniekam dabas zinātņu goda doktora grādu. V. E.

Nikolaus Kopernikus — tagadējās astronomijas nodibinātājs. Viņa aprēķini par mēneša apgriešanās laiku ap zemes lodi nodevēja kalendāra reformai, ko izdarīja pēc pāvesta Gregora XIII pavēles.

... UN TOMĒR GRIEŽAS

DIVU ZINĀTNES REFORMĀTORU PIEMIŅAI

tika apspiesta līdz pat reformācijas laikmetam. Tad līdz ar ticības atjaunošanu cēlās arī zinātnes reformatori.

Kā pirmais un galvenais pieminams rīžais astronoms Nikolaus Kopernikus, kas Lutera laikā 16. g. s. sākumā uzstājās ar jaunu pasaules uzskatu, kurš apgāza veco trijstāvu iedomu, it kā apakš zemes būtu pekļe (elle), virsū mūsu mītne un augšā aiz mākoņiem debesis, kur Dievs sēžot. Turklāt visi domāja, ka zeme stāv un saule tai iet apkārt. Bet Kopernikus izskaidroja, ka zeme kustas, pa dienu un nakti griežas ap sevi un gada laikā riņķo ap sauli. Tagad mums visiem tā ir pati par sevi saprotama lieta, bet tolaik tā bija pilnīga revolūcija, ko Kopernikus sludināja. Brīnums, ka viņš par tādu revolucionāru mācību nav sodīts. Pašā Romā viņš 1500. gadā lasīja lekcijas par astronomiju. Bet tā laika pāvests Aleksandrs VI ticības lietās bija vienaldzīgs, ja tikai neaizkāra pāvesta varas un personas intereses. Bez tam reti kāds Kopernikum ticēja; pat Luters neticēja, ka zeme griežas un iet ap sauli; visi vēl turējās vecā, iedomātā uzskatā. Pats Kopernikus arī savu mācību daudz nepropagandēja. Tikai viņa draugi, sevišķi Vitenbergas astronoms J. Rhetikus viņu pierunāja laist klajā savu pētījumu. Kopernikus mierīgi dzīvoja Austrumprūsijā Allenšteinā un Frauenburgā. Tur tas arī miris 1543. g. un apbedīts Doma baznīcā.

Citādi klājās otram dabas zinātnes reformatoram dižajam itālietim Galileo Galile-

jam 100 gadus vēlāk. Viņa lielais nopelns ir, ka viņš, bēdams profesors Pizā un Padovā, cēla gaismā Kopernikus pasaules sistēmu un enerģiski to izplatīja. Par to mūki viņu apsūdzēja, un viņš nokļuva asā sadursmē ar baznīcu. Tā laika pāvests Urbāns VII nebija ticības lietās vienaldzīgs un atzina Galileja mācību par ķecerību, kas runā pretī vecās derības Joāna gr. 10., 12., 13., kur teikta, ka saule apstājusies kustēties un visu dienu un nakti stāvējusi uz vietas, kamēr židi kāvušies ar amoriešiem. Galileju lika cietumā un nodeva inkvizīcijai, kas viņu piespieda savu mācību atsaukt un teikt, ka saule iet pār debesīm, bet zeme stāv. Pēc atsaukuma Galilejs esot sacījis: „Tomēr tā kustas (Eppur si muove).” Vēlāk viņš dzīvoja savā villā pie Florences un tur mira 1642. g. Astronomiju Galilejs stipri cēlis, lietodams tālskati, ko pats bija konstruējis, ar trīsdesmitkārtīgu palielinājumu. Ar to viņš atrada Jupitera mēnešus, Saturna aplus, pierādīja arī, ka tā saucamais putnu jeb dvēseļu ceļš sastāv no daudz atsevišķām zvaigznēm u. t. t. Fizikā viņš izskaidrojis krišanas un sviešanas parādības. Tā Galilejs licis pamatu ir astronomijai, ir dabas zinātņu mehanikai, kas noderēja pat pamatu jaunākiem zinātniekiem. Kopernikus un Galileja raksti ilgu laiku bija aizliegti, lai gan viņu mācība vispār bija atzīta. Tikai 1836. g. aizliegtu rakstu izsludinājumā tie vairs nebija minēti. Redzams, cik ilgi vecas iedomas ietiepīgi turējās pret zinātnes patiesībām, atsaucoties uz veco derību.

Dr. Jānis Sanders.

Grieķu filozofs Anaksimandrs 6. gadsimtā pr. Kr. pirmais prātodams atzinis, ka zemi netur vis varenī atlanti (milži), kā ļaudis domāja, bet ka tā vajīgi lido pasaules telpā. Bet ļaudis viņam neticēja un viņam pretim runāja, sacīdami: „Traks, ja atlanti zemi nesaturētu, tad jau tā un mēs visi līdz nokristum bezdibeni.” Tad Anaksimandrs gan naivā, bet populārā veidā paskaidroja ļaudīm: „Lūk, zeme jau nezina, uz kuŗu pusi lai tā krīt, pa labi, pa kreisi, uz leju, uz augšu; tādēļ tā nekrīt nekurp.” To pašu domu nedaudz vēlāk izteica Pitagors un citi grieķu filozofi. Pitagors sacīja: „Dodi man ārpus zemes kādu vietu, kur es varētu stāvēt, tad es zemi pakustinātu.”

Ja grieķu zinātnieki būtu varējuši brīvi tā tālāk pētīt un strādāt, tad cilvēce jau daudz ātrāk būtu ieguvusi atziņas par dabu un pasauli un iemācījusies savā labā izlietot dabas spēkus. Kristietībai nodibinoties, par ticības pamatu uzskatīja veco derību un noraidīja jebkuŗu atziņu, kas tai runāja pretī. Un kas to mēģināja darīt, tas tapa nolādēts, spīdzināts un pat sadedzināts. Ar to zinātne un visa garīgā dzīve vairāk nekā 1000 gadus

Galileo Galilejs inkvizīcijas tiesas priekšā. — Franču mākslinieka Roberta Fleri gleznas attēls.

Laikmeta arch.

Tīrība un kārtība — mūsu lepnums

„Tikai tas, kas strādā ar prieku, veic darbu vislabāk,” — rakstīja ģenerālkomisārs Dr. Drechsler's savā uzsaukumā visiem darba cilvēkiem, aicinot tos piedalīties sacensībā par tīrām, kārtīgām un no nelaiemes gadījumam aizsargātām darba vietām, jo tikai šādos apstākļos darba darītājam ir prieks strādāt un censties. Arodbiedrību centrālā savienība (ACS) šo sacensību izvērsa pa visu mūsu zemi, un uz to atsaucās gan lielle, gan mazie rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības uzņēmumi. Desmit tūkstoši darba cilvēku ziedoja daļu sava brīvā laika, lai kopējās talkās iztīrītu un sakārtotu savu uzņēmumu telpas un mašīnas. Uzņēmumu vadītāji centās darīt visu iespējamo, lai iekārtotu iztrūkstošās labierīcības.

Tagad sacensība beigusies. Vērtēšanas komisijas pārbaudījušas Rīgā un provincē 2833 darba vietas un konstatējušas, ka strādnieku darba un dzīves apstākļu uzlabošanai paveikts ievērojams darbs. 1411 darba vietās tīrība, kārtība un drošība atzīta par labu vai ļoti labu. 100 vislabāko uzņēmumu (45 Rīgā un 55 provincē) kā pelnītu vainagojumu savai centībai saņēma Latvijas saimniecības kameras atzinības rakstus. Ka netīrība viegli ieviešas pat vislabākās darba vietās, spilgti rāda boļševiku atstātais „mantojums”, ar ko bijis jācinās gandrīz visām rūpniecībām. Jesena keramikas fabrikā, piemēram, pagājis vairāk nekā gads, kamēr sakārtotas nemākuļu sabojātās mašīnas un centrālpakures ietaises, bet strādniekiem vajadzējis strādāt vairāk nekā nedēļu, lai aizvestu no pagalma un fabrikas simtiem vezumu tur sagāzto atkritumu. Tagad šī fabrika ieguvusi atzinības rakstu, un spodrās telpās raiti rit ražens darbs. Bet arī priekšzīmīgās telpās rūpes par tīrību un kārtību nedrīkst apsīkt. Tādēļ „Rīgas audumā” ik nedēļas notiek nodaļu vadītāju apspriedes, lai reiz iegūto tīrību un kārtību varētu paturēt arī turpmāk. Tīrība sevišķi nepieciešama pārtikas rūpniecības uzņēmumos, un šīs prasības godam izpildījušas Rīgas gajas fabrika un šokolādes fabrikas „V. Ķuze” un „Laima”. Labas ģērbtuves un mazgātavas šais uzņēmumos dod iespēju strādniekiem ieturēt nepieciešamo miesas tīrību, bet vejas mazgātavas un izlabošanas darbnīcas gādā, lai darba tērpi vienmēr būtu tīri un kārtīgi. Uzņēmumu vadītāji gādājuši arī par koptgaldu uzlabošanu, produktu sagādi darba cilvēkiem un viņu kultūrlālo vajadzību apmierināšanu. Priekšzīmīga tīrība un kārtība atrasta arī tabakas fabrikās „Rīga” un „Amata”. lai gan tabakas apstrādāšanas darbs vienmēr saistīts

arī ar putekļiem. Fabriku telpās iekārtoti veikali, kur strādnieki pēc darba var iepirkt visus vajadzīgos produktus bez rindā stāvēšanas. Fabriku saimniecībās izaudzēto sakņu pietiek ne tikai koptgaldiem, bet arī strādnieku personīgām vajadzībām. Fabrika „Rīga” koptgaldā vajadzībām rentē siltumnīcas, bet „Amata” iekārtojusi trušu un vistu audzētavu. Pašu darbnīcas nodrošina strādniekiem apavu izlabošanu. Ka arī melno darbu strādājot var ievērot priekšzīmīgu tīrību un kārtību, rāda Valsts tipografijas (Hermann'a Gōringa ielā 6) iegūtais atzinības raksts. Labi koptās, pret nelaiemes gadījumiem nodrošinātās mašīnas sekmē darbu, bet labi iekārtotā virtuve un glītās atpūtas telpas ceļ strādnieku labsajūtu. Darbs gumijas rūpniecībā ir netīrs, sevišķi dienās, kad darbā laiž sodrējus. Tomēr gumijas fabrika „Kvadrats” ierindojušies izcili tiro uzņēmumu skaitā. Īpašs darbinieks uzrauga, vai viss ir tīrs un kārtīgs, bet strādnieki, par tīrības ievērošanu saņem prēmijas. Nevajadzīgos priekšmetus izvācot, vajadzīgos sakārtojot un ievērojot vēl elementārās tīrības prasības, Rīgas spirta fabrika ieguvusi atzinību arī savās vecajās, šaurajās telpās. Pie sienām izkārtotie saukļi, ēdamtelpās novietotie ziedi vai zaļumi, gleznas un ģimenes piešķir glītumu un mājīgumu. Vadība rūpēšies arī par māksas sagādi strādniekiem un darbiniekiem. Plaukst kultūrlālo pašdarbība. Izcili smiegunu nelabvēlīgos apstākļos uzrādījušas Kaipaka vagonu darbnīcas, kas pā lielākai daļai novietojušās barakveidīgās telpās. Tur ne tikai ievērota labākā tīrība un kārtība, bet pašu spēkiem, pašu līdzekļiem izbūvēta arī virtuve, pusdienu telpas, ģērbtuve ar drēbju skapišiem un mazgātavu. Darba rīki visur novietoti labākajā kārtībā, kas sekmē darba ražību. No daudzajiem amatniecības uzņēmumiem atzinības rakstus Rīgā izpelnījušies tikai 5: P. Kalniņa apavu darbnīca, A. Cauniša drēbnīcība, A. Liepiņa galdniecība, F. Nordena kalēju darbnīca un V. Kalniņa maizes ceptuve, bet no tirdzniecības uzņēmumiem tikai 4: R. II tirdzniecības uzņēmums, 142. veikals (gaļa un desas), Rīgas universālveikals, Tepfers un Ko un R. I T. U. 19. veikals.

Pagājušā gadā ievadītā sacensība par tīrību, kārtību un drošību nav apstājusies, bet diendienā turpinās, iesaistot tanī arī uzņēmumus, kas līdz šim bija kūtri palikuši pakaļ. Lai turpmākajās apskatēs vairs nebūtu neviena uzņēmuma, kur tīrība un kārtība neapmierina!

J. M.

Darba vietu tīrības, kārtības un drošības sacensības noslēgumā bija sarīkots svinīgs akts, kurā 100 godalgoto uzņēmumu vadītāji saņēma atzinības rakstu. Godalgas izsniedza ģenerālkomisārs Rīgā pilnvarotais arodbiedrību lietās — inž. G. Hahn's.

Uzņēmumu gādība par dzīvei nepieciešamo preču sagādi aiztaupa darba ļaudīm ikdienas rūpes un ceļ darba ražību. Skats (pa labi augšā) tabakas fabrikas „Rīga” pārtikas preču veikalā.

Apzinīgs un lietpratīgs darbs tīrā un kārtīgā darbnīcā ir katra amatnieka goda lieta. Arī kurpnieku darbnīca var būt spodra. Skats (pa labi) P. Kalniņa godalgotajā kurpnieku darbnīcā.

„Laikmeta” uzp.

LATGALES GARS

pienākumus pret jauno dienu cīnītājiem un tai pašā laikā augstu pacelt latviešu mākslas tradīciju karogu.

Latgales mākslas un amatniecības izstādē bija pārstāvētas tēlotāja māksla, keramika, tekstilizstrādājumi, pinumi, koka, metāla un akmens izstrādājumi. Dzīvē, daļo apvienojot ar praktisko, kara laika iespēju robežās, izstādē radusies nodala, kas pārlicecinoši parādīja kara laika saimniecībā izgatavotās lietas: ziemas apavus ar koka zolēm un kaļokādas pārvalku, vingrošanas kurpes no auklām un salmiem, nīdru paklājus, vāceles no klūdziņām, salmiem u. t. l.

Labu iespaidu rada rakstāmgalds ar piederumiem, kas līdz ar galdu izgatavoti no sīkiem dēļu atgriezumjiem. Praktisks un ērts konstruēts malkas primuss, tāpat taupības krāsnīņa — izgatavota no lūžņiem. Ievēriību izpelnījās arī uzvalks, kas bija šūdināts no ušņu pūkām.

Ar senatnīgajiem formu veidojumiem un Latgales keramikai raksturīgajām dzeltenām, tumši zaļām un brūnām krāsām priecināja dažādaizādie māla trauki. Visumā brīvi no svešiem iespaidiem, Latgales trauku meistaru darbi ar izsmalcinātiem formas modelējumiem un ornamentu fantāziju atrodas mūsu nacionālās keramikas attīstības pamatā. Izstādē reprezentējās populārie Siljāņu keramiķi.

Pati krāšņākā skatē teicama tekstilizstrādājumu nodala, un te apbrīnojama Latgales audēju krāsu izjūta un rakstu bagātība. 135 audējas un audēji no Sakstagala, Ružinas, Andrupenes, Galēniem un citām vietām segās, dvieļos, sedzeņos un cimdņu pāros parādījuši apskaužamu senu krāsu spožumu, kas no tipu krāslainības cēlies līdz ar audumiem, lai dienas gaismā ik dzīparam piedotu jaunu mirdzumu. — Tēlotāja māksla ar saviem spilgtākajiem pārstāvjiem A. Egli, J. Gaili, N. Breikšu, V. Kalvānu un citiem rādīja, ka tā pamazām izaug no sava

novada dzīves, cilvēkiem un dabas skaistuma.

Lielu kultūras darbu nesalīdzināmā vācu kara-vīra zobena aizvējā veikusi Latgales mākslas un amatniecības izstāde, un ikviens, kas tās izveidošanā pielicis savu roku un sirdi, skaisti pateicis savai tautai un tēvzemei. A. E.

Augšā: Kara laika apavi un apgaismošanas ierīces rāda, ka ikvienu dzīves grūtību var pārvarēt ar labu izdomu un atjautību.

Visvairāk skatītāju pulcināja krāšņie Latgales audumi, kas, sākot no vissīkākās prievītes līdz platākajai tautu meitas pūta segai, rādīja Latgales audēju lielos sasniegumus.

Apakšā: Pinumu izstrādājumi skatītājiem atgādināja, ka ar labu gribu daudzas skaistas lietas iespējams izgatavot no pašu zemes materiāla — nīdrēm, salmiem, kārķu klūdziņām u. c.

Rēzeknes izstādē plaši bija pārstāvēta arī Latgales tēlotāja māksla. — Nikolaja Breikša glezna „Sniegs pavasarī”.

Labu priekšzīmi citiem novadiem šoziem devusi Latgale, krāšņi un iespaidīgi parādīdama mākslas un amatniecības izstādē Rēzeknē paaudzū paaudzēs darināto bagātību pūru. — Labi noorganizētā skatē jau beigusies, bet ikviens, kas kaut reizi izgājis cauri žilbinošo sedzeņu mežam, skatījis Latgales meistaru veidojumus māla un kokā, lūkojies pinumu rakstos, izstrādājumos akmenī un dzelzī, priecājies par tēlotājas mākslas sasniegumiem, tas mājās aizgājis ar neloķāmu atziņu: Latgale aug un, arvienu dziļāk ievilkdama laikmeta elpu, vēl stingrāk nostājas uz senu paaudzū radītām mākslas tradīcijām.

Latgalei ir ko rādīt, Latgalei ir ko sacīt, tai mute pilna rītdienas vārdu un rokas vēl neapgūtu darbu. Pienācis laiks, kad Māras zeme sāk pati sevi apzināties un, tālu cauri kara kāvu ugunīm mirdzinādama savu spožo vai-nāgu, cieši piekļaujas pārējām māsām. Tā šķita tikai nie-cīga daļa, ko mīļā Māra savā linu priekšautā bija atne-susi Rēzeknē, bet arī no šīm rotām vaigs pieņēma ap-brīnu. Un, ja reiz atvērtos visas Latgales tautu meitu un

maāmuļu tīnes, visas sirmās un jaunās dziesmas sāktu skanēt, mēs godbīdīgi apstātos: kur tu augi, daiļa meita, ka es tevis neredzēju?

Bieži jo bieži esam vērusies Latgalei pāri, vai arī gribē-juši saskatīt tikai sevi, nu laiks kļūt redzīgākiem, lūk, kalns aug mūsu priekšā. Latgales spīrtais gars ceļ sava novada ļaudis tai vietā, kur tie, sava skaistā darba paaugstināti, cie-nīgi stāvēt blakus pārējo Latvijas novadu ļaudīm. Latgale var, Latgale grib, Latgale spēj, to spilgti parādīja mākslas un amatniecības izstāde, iepazīsī-nādama ar skaistāko no latviešu pūru, rādīdama bagātīgu izdomu ikdienas grūtību pārvarēšanā, jaunus krāsu rakstus, tā vēlreiz apliecinādama šā novada veco un augsto kultūru Latgales garu vislabākā nozīmē varam novēlēt šai ziemā un nākošā vasarā arī citiem novadiem — godam veikt savus

JELGAVA

Jelgava godam turpina savas gadu simteņiem senās tradīcijas, kad viņā allaž augstu ir situši mākslas, zinātnes un kultūras viļņi. Arī kopš mūsu zemes atbrīvošanas no bolševisma jūga šai klusajā Lielupes krastu pilsētā strauji pulsē sabiedriski-kultūrlālais darbs, izpaužoties daudzu mākslas sarīkojumu — koncertu, teātra izrāžu, izstāžu u. t. t. veidā, ar prominentāko Rīgas un pat ārzemju mākslinieku piedalīšanos.

Nozīmīga Jelgava ir arī citādā ziņā. Te atrodas lauksaimniecības akadēmija, vienīgā šāda veida augstākā mācības iestāde Latvijā, kurā mūsu nākotniei agronomi gūst zināšanas un atziņas savas dzimtenes un tēvu zemes ražēnākai apstrādāšanai. Vairākās vidusskolās, skolotāju institūtā, tehnikumā, arodskolā u. c. mācības iestādēs Zemgales jaunatne mūsdienās dzīvo un strādāt tēvzemes nākotnei.

Lai gan Jelgavas apkārtnē ir lauksaimnieciskais raksturs, taču novārtā nav atstāta arī rūpniecība. Jelgavas cukurfabrika, pirmā Latvijā, pārstrādā Zemgales līdzenumā augušās cukurbietes. Enerģisks darba ritms vērojams arī šejienes līnu vērpjuvē, ādas fabrikā u. c. rūpniecības uzņēmumos.

Jelgava kā viena no pirmajām mūsu zemes pilsētām sagaidīja atbrīvošanu no bolševisma terora. Tas notika 1941. gada 29. jūnijā, kad senās hercogu pilsētas ielās dimdēja atbrīvotāju soļi un bruņu mašīnu dārdi jaucās ar jelgavnieku brīvības prieku un gaviļiem. Laimīga var būt Jelgava, jo kara darbībā, atskaitot dažus samērā maznozīmīgus postījumus un Lielupes ūlta daļēju saspridzināšanu, tā nav cietusi. Bēgošās padomjarmiešu daļas savu „varonību” un „sociālistisko naidu” bij izgāzušas pret Jelgavas pili, izšaujot tās logus un ložmetēju šāvieniem sabojājot tās ārējos apmetumus un rotājumus.

Jelgavā vēl daudzi nami un ēkas uzglabājuši savas senlaiku arhitektoniskās formas un ir kā mēmi pagājušo dienu liecinieki. Ja viņi varētu runāt, mēs dzirdētu dēķu un romantikas pilnus stāstus un leģendas par dzīvi un cīņām, kādas gadu simteņu ritējumā pāršalkušas šai Zemgales līdzenuma metropolei. Tās klusajās ielās daudzreiz skanējis cīņu troksnis, un daudzi valdnieki, slaveni vīri un dēķaini isāku vai ilgāku laiku baudījuši šīs pilsētas viesmīlību un aizsardzību. Ilgāku laiku Jelgavā uzturējās Zaksijas grāfs Morics — Kurzemes troņa pretendents. Kādu laiku te piemājoja arī slavenais dēķains Kaļostro un lielais mīlētājs un sieviežu luteklis Kazanova. Kā trimdinieks Jelgavas pili pāris gadus dzīvoja arī no savas zemes padzītais franču valdnieks Ludviķis XVIII.

Hercoga Pēteru ģimnazija — agrāka Pēteru akadēmija, kurā iegitību guvuši arī daudzi latviešu talantdarbinieki.

Uzeja Jelgavas pili.

Sv. Trīsvienības baznīca.

Tirgus laukums ar veco rātsnamu

Es neesmu VELTI DZĪVOJIS!

viņš tomēr joprojām soļoja paceitu galvu trūkumā un nabadzībā. Ticot gaismas triumfam, Rembrants nemitējās atveidot šo gaismu neskaitāmās variācijās, līdz kamēr nāve izrāva otu un asēšanas adatu no viņa rokām. Rembrantam kā cilvēkam bija jācieš un jāmirst nabadzībā un visu aizmirstam, lai viņš kā ģenijs kļūtu nemirstīgs.

Terras filmā „Rembrants” šā lielā mākslas ģenija dzīves tragēdija tēlota spēcīgos vilcienos. Ģenerālkomisara propagandas nodaļa ar šo vācu lielfilmu iepazīstināja Rīgas vācu un latviešu mākslas, kultūras un preses darbiniekus speciālā izrādē, kādas paredzētas rīkot arī turpmāk.

V. A.

Nebūs daudz pat liela radoša gara cilvēku, kas sava mūža rietā ar nesatricināmu pārliecību varētu sacīt: „Es neesmu velti dzīvojis!” Slavenais holandiešu gleznotājs Rembrants varēja to droši sacīt savas smagu likteņa sitienu piemeklētās dzīves beigās, metot pēdējo reizi skatu uz vienu no saviem ievērojamākajiem darbiem „Nakts sardze”, kur attēloti Amsterdamas ģildes strēlnieki. Šai gleznā, kuŗas kompozīcija ir sevišķi spēcīga un apdare meistariska, lielā holandiešu meistara gaismas un ēnu spēle parādās tai īpatnējā rembrantiskā triepumā, kas viņu pacēla pāri savam laikam. Rembranta ģenija lidojumam bija pretīgs ir tā laika bagātības un uzpūtības gars, ir tā laika gaume, kas visur meklēja tikai spožumu. Viņš bija pirmais krāsas revolucionārs, un to nespēja maldināt laika biedri, kas negatīvi izteicās par viņa „jaunmodes sēpijas toniem”. Tieši šis laikmets izmēģināja Rembranta mākslas un arī personīgās dzīves labklājības kalngalu. Viņa dzīves likne, ārēji to vērtējot, pēc šā meistardarba radīšanas, saistoties ar materiālas dabas neveiksmēm, strauji sāka slidēt uz leju. Zaudējis ģimenes laimi un bagātību,

Rembrantu vecumdienās, ko viņš pavadīja trūkumā un vientulībā, atcerējās vienīgi lielā meistara mecenāts Jans Sikss (Theodor's Loos's).

Rembrants (Ewald's Balsers) un viņa skaistā sieva Saskija (Hertha Feiler'e) savas dzīves laimīgākajos brīžos, kad lielie ienākumi, ko dod pirmie mākslas darbi, sagādā iespēju dzīvot pēc patikas.

Taupiet ELEKTRĪBU un GĀZI

Lielvācījas reichsmaršals Hermann's Goring's izdevis uzsaukumu taupīt gāzi un elektrību, jo katra ietaupīta kilovatstunda elektrības nozīmē ietaupītas ogles, ko var rezervēt un izlietot svarīgajām kara saimniecības vajadzībām. Šis taupības aicinājums attiecināms arī uz Latviju. Mūsu dabīgais enerģijas avots — ūdens — ziemā nespēj dot vajadzīgo elektrības daudzumu, un iztrūkums jāpieražo termiskās spēkstacijās no akmenogļēm. Šinī ziemā elektrības patēriņš kā Rīgā, tā provincē vēl ievērojami pieaudzis un līdz ar to prasa daudz vairāk ogļu. Tādēļ mums jāizskauz nevajadzīgais, izšķērdīgais patēriņš, bet pie vajadzīgā patēriņa jāievēro lielākā lietderība. Vislielākos ietaupījumus tomēr var dot lietderīga elektrības taupība mājās, jo visi sīkie ietaupījumi katrā mājā, katrā ģimenē pie lielā elektrības patērētāju skaita sasniedz ievērojamus daudzumus. Mājās bieži lietojam pārmērīgi lielas spuldzes. 25 vatu spuldze stundā patērē enerģiju, ko iegūst no 25 g ogļu, 40 vatu spuldze — 40 g, bet 100 vatu spuldze — 100 g. Apmainot 100 vatu spuldzi pret 40 v., 100.000 patērētāju katru stundu ietaupītu 4—6 tonnas ogļu, bet vienā dienā 2—3 vagonus. Gaismu vajaga izslēgt arī tad, ja istabu uz īsu brīdi atstāj. Ļoti bieži daudz enerģijas izšķērdē priekšnamos un gaitenēs, turot pastāvīgi aizdegta spuldzes. Gaiteni atstājot, gaisma tūlīt jāizdzēs. Tāpat neatstājiet ieslēgtu radio aparātu, ja to neviens neklausās! Noklusināts radio strāvas patēriņu nesamazina. Elektriskos gludekļus vajaga ieslēgt tikai tad, kad viss sagatavots gludināšanai. Gludināt tikai smalkveļu, gultas veļai pietiek ar veltnešanu (rullēšanu). Gludeklim nav jā-

būt ieslēgtam visu laiku. Pie elektriskiem ūdens sildītājiem jāizbeidz mazgāšanās tekošā ūdenī, tā ir izšķērdība. Elektrisko mājturības aparātu lietošana pēc iespējas jāierobežo rīta stundās (no pl. 6—10), kad darbu sāk fabrikas, pastiprināti iet tramvaji un apgaismošana vajadzīga dzīvokļos un iestādēs. Šinīs stundās arī strāvas patēriņš ir visaugstākais. Elektriskās krāsnīņas, lai cik tās ērtas un patīkamas, grūti savienojamas ar kara laika taupības principu. 1 kilovatstunda enerģijas dod tikai 860 siltuma vienību, bet šīs enerģijas iegūšanai jāpatērē caurmērā 1 kg ogļu, kas sadedzinātas dod 7000 siltuma vienību. Tādēļ dažādo krāsnīņu lietošana būtu jāierobežo līdz vislielākajai nepieciešamībai. Ar to mēs dotu iespēju netraucēti strādāt un darbu vēl paplašināt daudzām nozarēm, kas tik svarīgas mūsu šā laika vajadzībām un uzvaras izcīnīšanai.

Ne mazāka vajadzība rīdniekiem ir taupīt gāzi, jo gāzi, izšķērdīgi lietojot, ne tikai izšķiež liekus daudzumus ogļu, bet apdraud arī gāzes piegādi citiem patērētājiem. Gāzes patēriņš Rīgā pieaudzis tādos apmēros, ka gāzes fabrikai, strādājot ar pilnu slodzi, tomēr bija jāierobežo gāzes lietošanas laiks. Bet tomēr stiprākā sala dienās gāzes nepietiek arī šim ierobežotam laikam. Cerams, ka gāzes lietotāji būs pietiekami apzinīgi un centīsies patēriņu samazināt. Pretējā gadījumā gāzes patēriņu vajadzēs vēl vairāk ierobežot vai atsevišķām patērētāju grupām noslēgt.

Izšķērdīgi ir strādāt istabā, kur griestu lampai iedegtas visas spuldzes, ja darbam pietiek ar vienu galdā spuldzi.

DAR GODU TĒVZEMEI

UN SLAVU SPORTAM

— mākslinieciski izveidotu centrālbaseinu Olimpijas apūdepošanai. Austrumos no eksedras pacēlās uz 125 m gaņas terases 12 mantu glabātavas, kur glabājās grieķu valstu, koloniju un atsevišķu pilsoņu, Zevam par godu, ziedotās mantas. Svētbirzs austrumpusi ierobežo „atbalsis halle” — ēka, kur skaņa 7 reiz atbalsojās. No šejienes skatītāji noraudzījās svīnīgajā upurēšanā, sacīkšu dalībnieku uzņākšanā un uzvarētāju parādē. Visas šīs ēkas, mazo dievu — Pelopa, Oinomaja un Hipodameja birzis, altāri un daudzo uzvarētāju piemiņas statujas radīja krāsu bagātību, kas neizdzēsami palika svētceļotāju atmiņā. Dienvidaustrumos atradās stadionas. No Altes tur varēja nonākt pa tuneli, kas veda starp atbalsis halli un mantu glabātavām. Tieši blakus stadionam atradās hipodroms. Pirms spēlēm atlēti sacīkstēm gatavojās ziemeļrietumos no Altes esošā gimnasionā vai no šejienes dienvidos esošā palestrā. Austrumos no gimnasionā atradās pritanieions, kur elejieši uzņēma uzvarētājus. Dienvidos no Altes, starp dienvidus mūri un Alfeju, bija buleterions — elejiešu rātsnams. Te atradās Zeva tēls, kuŗa priekšā sacīkšu dalībnieki, tiesneši un treneri deva zvērestu nepārkāpt olimpiskos cīņu likumus. Blakus šai ēkai atradās viena no Olimpijas lielākajām celtnēm — leonidaions. Tas bija elejiešu viesu un romiešu laikos Romas pārvaldnieka rīcībā. Uz ziemeļiem no leonidaiona atradās teokoleons, sanāksmes vieta priesteriem, kas spēļu laikā vadīja upurēšanu.

„Ne tikai sev, bet visām sekojošām paaudzēm grieķi atklāja patiesību, ka nevis bagātība un bauda, bet gan cīņa un cenšanās līdz galam ir cilvēka īstais un vienīgais uzdevums un apmierinājuma avots. Un tādēļ Olimpija arī mums (vāciešiem — red.) paliks svēta, un mēs centisimies pasaulē radīt sajūsmu, tēvzemes mīlestību, kas nebaidās ne no kādiem upuriem, mākslu un paliekošu prieku.” Ar šādiem pravietiskiem vārdiem Ernest's Curtius's 1852. gadā beidza savu slavenerunu. Curtius'a paredzējums savu augstāko kulminācijas punktu sasniegta 1936. gadā, kad Vācija rīkoja olimpiskās spēles.

Garmiš-Partenkirchenā 1936. gadā notika lielākās ziemas spēles, kādas jebkad bijušas. Tad varēja redzēt, cik augstu stāvokli jau sasniegusi olimpiskā ideja. Vēl spilgtāk to varēja vērot vasaras spēļu laikā, kas risinājās Berlīnē no 1.—16. augustam. Šais spēlēs netrūka brīnišķu sniegumu un rekordu, bet tas nav nekas jauns olimpiskās spēlēs. Lielais spēļu vēriens, grandiozā sagatavošanās un saskanīgā norise tālu pārspēja visu iepriekšējo, deva olimpisko spēļu attīstībai jaunu pakāpi. Daudzos, kas šais spēlēs piedalījās vai noskatījās, radās pārliecība, ka kaut ko tamlīdzīgu otrreiz nevarēs piedzīvot, jo šī olimpiāda bija nevien sporta svētki, bet arī tautas svētki visciešākā sakārā ar olimpisko ideju.

Tā augusta idejas aparotajai vācu tautai izdevies izcinīt modernā sporta uzvaru par godu tēvzemei un slavu sportam. R. K.

1875. gada 4. oktobrī Olimpijā, klasiskajā sporta dzimtenē, sākās lielie vācu izrakumi Ernest'a Curtius'a vadībā. Šis lielais vācu pasākums, kas atklāja vienu no skaistākajām pasaules kultūrvēstures nodalām, beidzās 1881. gada 21. martā.

Olimpija, kas tagad ir vēsturiska vieta, ar neskaitāmiem mākslas pieminekļiem — gleznainām celtnēm un uzvaras statujām, tā laika meistaruru roku darbiem, — izrakumu sākumā bija sagrūvusi pilsēta. 8. g. s. sākumā pr. Kr. tur pastāvēja Zemeš mātes, varoņu Pelopa un Zeva kults. Olimpija tad nebija pilsēta istā nozīmē, bet panhellēniska svētnīca. Tās centrs bija svētbirzs Alte, četrstūrainā, no 3 pusēm ar mūriem norobežota vieta. Šai vietā dienvidus daļā ap 5. g. s. vidu pr. Kr. pacēlās krāsņais Zevas templis, viens no lielākajiem antiķiem mākslas darbiem. Tempļa austrumu zelmēnis attēloja olimpisko spēļu mitoloģisko pirmsākumu — varoņu Oinomaosa un Pelopa braukšanu ar ratiem, bet rietumu zelmēnis — lapītu un centauru cīņu. Šai templī glabājās seno laiku brīnums — Feidija veidotais Zeva tēls no zeita un zilopkaula. Svētbirzī atradās arī Heras templis, kas bija reizē dārgumu glabātava. Šeit uzglabājās ķēniņa Ifīta pirmais disks un brīnišķīgi skaistā Hermeja statuja Heras templim kaimiņos romiešu laikos Herods Atiks izbūvēja eksedru

Sengrieķu olimpisko spēļu vietas atrakšanas un pētīšanas ideja pirmo reizi sastopama vēstulē, ko benediktiešu mūks P. Bernhards de Monfukons 1723. g. 14. jūnijā rakstīja Korfas archibīskapam kardinālam Kverini. Viņš iedomājās Olimpiju pilnu ar antiķām lietām, kas būtu viegli atrodamas, jo neviens tās neesot meklējis. Bet tā kā Kverini dzīvoja Korfā tikai dažus gadus, Monfukona aizrādījums netika izmantots.

Nākošais, ko nodarbināja domas par izrakumiem, bija vācietis Johann's Jakob's Winckelmann's.

Kamēr Winckelmann's tikai domāja, neatkarīgi no viņa Olimpiju sāka apmeklēt angļu un franču archaiologi, kas izdarīja vairākus izrakumus, bet tas mākslas un sporta vēsturei neko lielu nedeva. Šos sāktos izrakumus visdedzīgāk turpināja vācu archaicologs Ludwigs Ross's, kam firsts Pūckler's-Muskau's aprakstīja fantastisku plānu — nopirkt Altisu, katru gadu ziedot zināmu summu izrakumiem un pārvērst Altisu ar restaurētām celtnēm par skaistu dārzu. Tas, protams, palika nerealizēts.

Par izrakuma plāna realizēšanu jāpateicas Ernest'a Curtius'a nenogurstošām pūlēm. Būdam profesors Berlīnē, viņš 1852. gada 10. janvārī zinātniskā sanāksmē uzstājās ar priekšlasījumu, kas aizrāva viegli sajūsmināmo ķēniņu Friedrich'u Wilhelm'u IV. 1853. gada augustā Curtius's kopā ar Carl'u Bötticher'u un Carl'u Ritter'u iesniedza ķēniņam izrakuma projektu, ko apstiprināja; tomēr tas vēl netika realizēts, jo sākās Krimas kaņš. Tikai 1871. gada beigās kroņprincis ievadīja sarunas ar Grieķijas karali un 1874. gada februārī Curtius's kā Vācijas pārstāvis kroņprinča uzdevumā devās uz Atēnām, kur 24. aprīlī parakstīja līgumu starp Grieķiju un Vāciju, un izrakumi beidzot varēja sākties.

Heras tempļa atliekas.

APŠOLĪTĀ ZEMĒ

JĀNA JĀRĒTA DOMĀNĀS

(10. turpinājums.)

„Tiesa, patīkami nav. Arī mūs viņi pārsteidza neapdarītos darbos. Tikko izkāpu no upes. Jā, apmazgājos. Reiz šie paši laudis te bija ekskursijā. Toreiz domāju, ka tikai pa jokam nosolās mūs aplīgot Jānos. Vārdu turējuši. Kur tev citi?”

„Tepat vien visi vēl stāvam.”

„Kam jūs tā! Vai ilgi jau te?”

„Nē, tikko piečāpojām.”

„Iesim tad visi noji!”

„Paldies, labais kaimiņ! Tomēr es — ne man zeķu kājās, ne lāga krekla mugurā. Bet ciemiņi visi tik smalki. Un gudri vien runā.”

„Lai viņi runā savu, mēs savu, ja nepatīk ielaisties mums saprotamās valodās. Taču domāju, ka tik bēdīgi vis nebūs. Arī viņi ir zemnieki, nevis fabrikanti vai mākslinieki.” Viņš saņēma kaimiņa elkoni, veda.

Noklausījušies veco vīru sarunās, arī pārējie Liepkrastu cilvēki daudz nepretojās un māte pat, kāpdama lieveni, noteica: „Tad nu arī es beidzot redzēšu, kā smalki cilvēki tautas svētku ierāžas tur.” Viņa laida vaļā tik skanīgu balsi, ka pagalma koki ietriecējās. Virtuaves durvis steidza atvērt pati Liedagu saimniece no iekšas, jo arī tur saklausītais skandums bija pavēris savu ceļu priekam. Tiešām, itin nekas neliecīnāja, ka mājiniekiem būtu it kā kauns par tikko sagaidītiem līgotājiem. Un tā kā mēslu talkas vakarā Daigas māte arī šejieniēšiem bija iemācījusi visai īpatas dziesmas, patlaban satikušies, viņi visi kopā sajūtās kā stiprinieki. Katru pēc kārlas apdāinos, par to lai nebaidās!

Daiga tūdaļ aizgāja ēdamistabā, lai Vijai piepalīdzētu tur asāk izrīkoties, bet abus jaunekļus Liedagu māte ieskubināja viesistabā — pagaidām ciemiņus pacienāt ar alu. Šai brīdī Juŗa tēvs vēl pārdzīvoja diezgan nopietnas rūpes par savu ārējo izskatu, jo visas telpas te šķita pārāk gaišas un nodevīgas. Šai sakarā viņš tad arī iesāka: „Kaimiņ, vai varu tevi drusku palūgt ārpusē?”

Viņi izgāja.

„Re! Man trāki nepatīktu, ja manis dēļ jums būs jāpiedzīvo kauns. Tādēļ nu lietas labā, vai mēs nevaram iztaisīt mani par Liedagu deputātstrādnieku?”

„Kaut atnestu reiz tik sīkas iedomas! Neviena godīga cilvēka nekad neesmu kaunējis, bijis tas pēdējais nabags.”

„Labāk gan darisim tā, kā teicu! Es tevi stipri lūdzu.”

„Nepaliec nu bērns! Cel galvu droši augšup un vienmēr atceries, ka tai barā būšu vismaz es, kas it skaidri zina, cik labs cilvēks tu esi!” Atkal saņēmis kaimiņa elkoni, vecais Vainags atgriezās virtuvē. Pa to laiku jaunavas bija pabeigušas uzklāt galdu, visi gatavojās iegriezties viesistabā. Te nu no jauna un strauji Juŗa tēvs jauta ap kaklu velkamies it kā maigles. Bet kaimiņš cirta viņa sānā tādu belzienu, ko citā gadījumā varētu jaunā ņemt, un ar to pietika. Kautrīgais izsiēja galvu

pēc pirmīt saņemtā padoma, prātā grodi paturēdams visu dzirdēto par smalkām viesībām; viņš cītīgi turējās kaimiņam līdzās. Cik plēsumus šis vīrs nebija apvērtis melnus? Cik tūkstoš ceļmi un sakārpi nebija sadrupuši kā grauzdi? Un kam tad tagad kautrēties rādīt kungiem spregainas rokas? Tās pašas deļnas, kas raišījušas vissmalkāko pilsētas cepumu sēklu zemē? Tiesa, kad visu pārdomāja un savilka vienkopus, arī šis plecā ņemtais pārbaudījums nelikās grūts.

Turpmākais izkārtotais gluži ērti un negaidīti. Liepkrastu nomniece rāva vaļā spēcīgu apsveicinājuma līgotni. Viņas balsij

KĀRLIS JEKABSONS

UZVARĒTĀJS

*Ja tapsi uzvarētājs
varonīgs un cēls,
ja tavu soļu gaitai
staltums rodas,
tad tevi spārnos nesīs
riņts vai vakars vēls.*

*Ja tapsi uzvarētājs
varonīgs un cēls,
ja tevi vadīs
mirdzošs gara kvēls,
tad tavu varondrosmi
ilgi godās.*

*Tavs gars ja divkārt drošs
pret mērķi dodas,
tad tev būs dziļums lemts
un tālo gadu simts,
un tevi neaizmirsīs
saules bērnu ģints.*

1942. g.

pieklāvās citas mācētājas, starp tām Juŗa tēvs sīta vilpāinu mutuli. Kopā ar dziesmas skanām izkāpa malā arī grauzējs nemiers, un pie galda viņš jau apsēdās droši un patstāvīgi. Agrāk dziesmas vērtību ne pārāk augstu turēja, bet tagad vairs nešaubījās, ka tā lieti derēja pat tik gausā brīdī, cik šis. Un kad jau vienam cilvēkam sāk klāties labi, tad iet tā arvien uz priekšu. Greznām drēbēm citu cilvēku kaulos arī šķīta zudusi pirmītējā nozīme. Kas par to, ka viņam zem apnēsāta zemnieku vadmalas svārka redzams rūtainis līnu kreklis? Tas tomēr mirdzēja spodrībā, nātru un kaņepāju šķiedrām cauršauts. Pārāk lepnī gērbtu vīru mēdza uzskatīt skauģa acs, bet nabadzīgais saņēma tikai nevainīgu smaidu.

Pie galda vecajam vīram pagādījās sēdēt blakus padrukņai dāmai. Sākumā gan šī parādījās it kā drusku pūcīga, bet drīz pati uzsāka sarunas. Starp citu viņa ūri nejauši aprasījās, kas par jaunekli esot tai svitrainajā kreklī?

„Tas ir mans dēls, kundzīte — ā, laikam gan vēl jaunkundze?”

„Kādēļ jūs tā domājat?”

„Pēc gredzeniem spriežu, pēc gredzeniem.”

„Jums vēl, tētiņ, pietiekami uzmanīgs skats. Ak tas brašais puisis tad ir jūsu dēls?”

„To jau var redzēt, kā teikt, pēc krekliem. Proti, mums abi vienā audekla.” Sieviote brītiņu apķūsa. Pēc gredzeniem un pēc krekliem... Interesanti, pēc kā tad varētu uzzīmēt, kupē te ir viņas tēvs? Bet viņa neamējās, gluži otrādi, vienkāršo darba rūķi cienīja. „Vai varu cerēt, ka pēc vakariņām mani iepazīstināsīt ar savu dēlu?”

„O—ja, it kā es būtu melojis! Tas viņš ir. Mans puika. Jānūdien, nu.”

„Par to nav šaubu, bet es gribētu tuvāk iepazīties; parunāt un tā tālāk.”

„Droši. Es galvoju. Kaut tūlīt. Ejiet tik klāt! Un sakait: Juri, kas ir?” Un viņš atkal brīnījās pats par sevi. Pamazām iedziļojoties, zaudētā nemiera vietā sāka vajāt kaut kas cits. Viņam uzmācās it kā drusku kauns par to, ka Vainaga acis iztaisījās muļķa bērna prātā. Cilvēki vien taču te bija, un ceļa galā arī šos sagādīs viena un tā pati nāve.

Pēc vakariņām visi nolēma kurināt jāņugunis. Arvis jau dienā bija sakārtojies sārta — ieracis stabus, tūlveidīgi sastiprinājis un vīrs velēnām uzkrāvis sveķeļu piramīdu. Pielaištā uguns aši apņēma sakārpus, apkārtne izplatījās klēpjaina gaisma. Arvis ar Juri cītīgi nēsāja alus traukus, bet pirmais nevilus iesāka garākas valodas ar vienu spriganu viešņu, kas šķīta šim jau agrāk pazīstama. Arī abas jaunavas centās arvien aizstāt divi dižākie, taču šās arvien izlocījās, piedāvāja sieru, cepumus un, nostājušās Daigas mātes tuvumā, pasāka draiškoties dziesmām. Vairākkārt izdzirdusi uzslavu sieram, ko viņa pati bija sējusi, dziesmu kamola veiklā šķetinātājā veica savu uzdevumu trīskārtīgā līksmē. Juŗa tēvs atkal te parādījās par galveno izpalīgu.

Birzis šalkoja, debesis rotājās. Pats senču sadraudzības gars bija it kā nolīdinājies lejup mākonīem. Kā veiksmīgi kaŗotāji dziesmu pratēji izkārtotās divi daļās, un nu iesākās panika divkāju. Juŗa tēvs pieslējās tālino ciemiņu pulkam, jo šie liķās mazliet vāģāki.

Bet Daiga redzēja, redzēja to visu plati atvērtām acīm. Arvis saņēma ciemiņu meičas elkonīti un slepus nozuda. Abi.

Nozuda.

Tad tomēr. Jā, arī viņa vēlējās līdzīgā kārtā izgaist tuvā rīta iezilganajā mijkrēslī. Spēcīgai dziesmai raujoties pār pagalma kokiem, Daiga veikli atvairījās, un, lai gan tautiskais tērps blāzmājās iztālēm, viņai izdevās sasniegt kuplu ceriņu aizsegu. Vismaz tā likās, ka neviens neievēroja.

Nē, viņa nekādi nevarēja iedomāties, ka ir greisirdīga. Bija tikai žel, kam taistī

šonakt vajadzēja par Arvi tik daudz laba un brīnišķa izdomāt. Istabā pie gaida un it visur sarunājoties ar citiem, nebija mirkļa, kad viņa nepieturētu skata lokā Arvi. Klusībā sadomājusies, ka, varbūt, gaismai austot, kad svešie aizbrauks, izdosies būt vienatnē pašu visisāko brīdi, tagad to sapni pārplūsi negaiss. — Kur gan abi milnieki tik pēkšņi pazuda? Skats tiecās gar upmalu. Tur koku galotnes jau grāsījās apņemt viegls ausmas atblāzmas rotājums. Bet vai tad viņai vajadzētu taisni acīm redzēt, kā skūpstījās divi jauni cilvēki? Kad jau atšķīrās, nogāja klusumā, tad pārējais kļuva pats par sevi saprotams. Lai jau, turpmāk viņa nešaubīdamās zinās, kāds īstenībā Arvis un cik daudz dzīve atļauj cilvēkam pievēlies.

Daiga gandrīz iekliedzās. Tikko viens sakamptu turēja viņas roku. „Atvainojiet, daiļā, ka jums sekoju.”

„Sekot nevajag, tas nav pieklājīgi,” viņa atrauca un, atbrīvojusi roku, gatavojās iet namā.

„Acumirkli! Ļaujiet man vismaz zināt, kas jūs esat?”

„Es? Meitene, kādu nu jūs mani redzat.”

„Jūs esat burvīga, daiļā. Vairāk neko es negribu. Tikai adresi. Kur jūs dzīvojat?”

„Dzīvoju pie tēva un mātes.” Daiga gribēja jau traukt projām, bet aizturēja kaut kas rūgti iesaldens. „Kā visu vakaru novēroju, jums pašam jau ir sava daiļā.”

„Varbūt reiz bija, taču dzīve prasa atriebību.”

„Paņēma cits?”

„Jūs atminējāt. Vainagu Arvis. Skolas biedrs esot. Viņa mani mil, tomēr alkst arī ar citiem parotālāties. Tagad mana pacietība lūzusi. Jāpu naktī priekš trim gadiem sākām, līdzīgā naktī izbeigsim. Un necilāsim to laiku, kas pulkstenim neliek vairs sekundes skaitīt. Es jūs mīlu, un, ja patīk, pēc pāris nedēļām jau būsit mana sieva.”

Daiga iesmējās pārāk kutelīgi. „Mucas skurbulis galvā!”

„Diemžēl, dzēris esmu ļoti maz. Tomēr jūs mani sapratīsiet. Ar to meiču mēs esam jau saderināti. Kad viņa tā, mana piedevuma nebūs. Notiks vienīgi tas, uz ko man neapstrīdamas tiesības. Ja ne vairāk, tikai adresi, lūdzu! Teicu, visdrīzākā laikā gribu apprecēties. Mantoju mājas, līdzīgas Liedagiem. Pie tam saimniecība divtik ieņesīga.”

„Tas jau viss ir labi, draugs, tomēr jūtos vēl par jaunu, lai jūs sprastu. Varbūt arī man vajag piedzīvot dēku, līdzīgu jūšējai? Man jāiet. Atvainojiet!”

„Daiļā —”

Viņa neklausījās, arī traucās pret namu, bet, kaut ko pamanījusi, pacirtās mazliet sāpūs, ielida verandas vīnēs un gaidīja. Nācēji bija Juris ar Viju. Vienam rokā tukša alus krūze, otram — šķīvis. Bet cik Ju-

ris bija laimīgs, to viņš droši vien nedrīkstēja pat sev pateikt skaļā balsī. Reiz tomēr gadījies divatā ejama teka!

Namā paņēmuši katrs vajadzīgo, viņi atgriezās verandā, lai tūdaļ dotos tālāk pie ligotājiem. Klusu ietrīsuļojās Juŗa balss: „Vija, es...”

„Kas ir?”

„Man liekas, Daiga ar Arvi ir kaut kur aizgājuši.”

„Patlaban apkārtne klejo ne tikai šie divi.”

Juris samīņājās karstā solī. „Vai neiesim arī mēs?”

„Kādēļ rasā, kad varam pakavēties tepat? Lūdzu — ja patīk, apšēdīsimies!”

Viņš nolika krūzi galdā, apsēdās blakus.

Kā divi naksnīgas puķes, paslēptas vīnāju lapās, Daigas acis springa uzmanībā. Viņa brīnījās, kas gan Juri bija mācījis visu to tā iesākt un veikt. Art, sēt labību un katru citu darbu ierādīja tēvs.

Sākumā nedroši paceltās rokas kļuva ar katru mirkli vingrākas. Vija pretojās, bet ne jau vairāk, kā vajadzēja. Reizē ar šo pretestību pieņēmas Juŗa neatlaidība, viena roka ieņēma elkonī meičas vidukli, otra vāzās ap kaklu un, klēpim pāri saļīmstot meičas augumam, viņš to noskūpstīja dedzīgi. Pēc brītiņa augšup cēlās arī Vijas roka un aizķēra viņa galvu, kā pieturēdamās.

(Turpinājums sekos.)

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 31. JANVĀRĪ.

5.00—6.15 Vācu kareiv. 6.15 Hamburgas ostas konc. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. 7.10 Hamburgas ostas konc. 8.00 Svētdienas mūzika. 8.30 Vingr. bērniem. 8.45 Ziņas v. v. austrumiem. 9.00 Vācu meistari mūzikā un literāt. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Katoļu dievkalpojums. 11.10 Mazs orķ. konc. 11.30 Polīiskā raidāmā. 11.45 Vācu māksla, vācu jans. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam: Vācu tautas konc. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas v. v. austrumiem. 14.30 V. Delles raidāmluga bērniem. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. E. Dārziņa mūzika un J. Poruka dzej. A. Pulciņa - Karpa, P. Sakss, A. Arņitis. J. Ģermanis (dekl.) un rad. koris. 16.00 Radiofona pasts kaŗavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. Pēc tam: Rad. pasts kaŗav. (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts (no Berlīnes). 19.00 Ziņas no kaŗalauka. 19.15 Preses apskats. 19.30 Latv. brīvpr. kaŗ. pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15—22.00 F. Lehar'a operete. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. un sporta ziņas. 22.20 Deju mūzika. L. Rameika, A. Krūmkoka mūziķu kvart. u. c. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 1. FEBRUĀRĪ.

8.00 Viru sekstets un skaņu plat. 8.30 Mūzika skaņu plat. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. I. Kalniņa-Saksa un A. Šturms. 15.30 Mūzika skaņu platēs. 16.00 Tautisks ansamblis Sidrabene un mazais orķ. 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kaŗ. stunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaŗaspēks. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Polītiskais priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tik (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Zalša līgava, Aspazijas drāma. 21.15 No Berlīnes. 22.15 Sporta ziņas fronteī v. v. 22.20 Programma un sporta z. latv. v. 22.30 Kamermūzika (A. Dvoržaks). 23.15 Radiofona deju kap. un skaņu plates.

OTRDIEN, 2. FEBRUĀRĪ.

11.30 J. Akuratera raidāmluga bērniem. 14.30 Latviešu mūzika un literāt. L. Treija un M. Zilava (dekl.). (Bendrupes novele.) 15.30 Mūzika skaņu plates. 16.00 Kāda kaŗ. deju kap. un skaņu plates. 17.15 Kāda kaŗ. deju kap. un balalaiku orķ. 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Polītiskais apskats. 20.15—22.00 Mūsu XVIII otrdienas konc. Joh. Brahm'sa darbi. Rad. orķ. viesdirģī. H. Weber'a vad. Soliste: R. Schmid'a (klav.) (no Minchenes). 21.20 Mūsu XVIII otrdienas konc. (turp.). 22.20 Latv. brīvprātīgo kaŗ. pūtēju orķ. un mandol. orķ. 0.15 Latv. brīvpr. kaŗ. pusst. 0.45 Viegla mūzika. 1.00 Nobeigums.

TRĒSDIEN, 3. FEBRUĀRĪ.

9.25 Skaņu plates. 10.00 Latvijas komandanta pūt. orķ. un mazais orķ. 11.00—11.30 Pārtraukums. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Melodijas un anekdoti. 15.30 Skaņu plates. 16.00 Solistu konc. M. Vintere, A. Kaktiņš un A. Zilinskis. 17.15 Skaņu uzņēmumi. 18.30 Latv. brīvprātīgo kaŗ. pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Jūras kaŗš un vara. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Polītiskais priekšlas. 20.15 Raibā vija. 21.15 Latvijas komandanta pūt. orķ. 22.20 Klavieŗu mūzika. Atskaņos R. Schmid'a. 22.50 Skaņu plates. 23.15 No Hamburgas.

CETURTDIEN, 4. FEBRUĀRĪ.

11.30 XXXII darba pārtraukuma koncerts. A. Pulciņa-Karpa, A. Kaktiņš un mazais rad. orķ. 13.25 Vācu un italiešu apmaiņas konc. 14.30 Latviešu mūzika un literāt. J. Lejiņš (dekl.) un skaņu plates. (A. Johansona un E. Raistera dz.). 15.30 Skaņu plates. 16.00 Pūtēju orķ., salona ansamblis un skaņu plat. 17.15 Mūzika (turp.). 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Polītiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Mūzika vakara stundā. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: R. Blaumanis, P. Ermaņa biogrāfiska luga. 21.15. Mūzikāli dārgumi. H. Lūse, B. Ozo-

31. I—6. II GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

ļiņa (klav.), A. Ozoliņš (čells) un radiofona koris. 22.20 Mūzika. L. Caunite, dziesmas u. c. 0.10 Pēc pusnakts. M. Žeimīte (dziesmas) un rad. deju kap. 1.00 Nobeigums.

PIEKTDIEN, 5. FEBRUĀRĪ.

8.00 Viru dubultkvartets Tēviņa un skaņu plates. 8.30 Mūzika skaņu plates. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem. 15.30 Skaņu plates. 16.00—18.00 Koncerts. Radiofona orķ. viesdirģenta H. Weber'a vad. Solisti: A. Teichmanis (čells) un K. Strāls (flauta). 17.15 Koncerts (turp.) 18.30 Solistu koncerts. H. Cinka-Berzinska un V. Bišers (klav.). 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15—22.00 Ko kaŗavīri labprāt klausās. 22.20 Kamermūzika (Fr. Schubert's). 23.15 No Hamburgas. 0.15 Latv. brīvpr. kaŗ. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 6. FEBRUĀRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Barbari, V. Sīkas raidāmā. 15.30 Skaņu plates. 16.00 No iemīļotām operām. 17.15 no Berlīnes. 18.30 Jautra kaŗavīru stunda. 19.20 Ziņas no kaŗalauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Polītiskais apskats. 20.15—22.00 Dejas un dzesmas. M. Žeimīte (dziesmas), A. Krūmkoka mūziķu kvartets un rad. deju kap. 22.20 Laika kavēklis.

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu kaŗavīriem. 6.15 Vingrošana. 6.30 Mūzika. 6.45 Ziņas latv. v. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. un programma. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virspav. ziņ. lēns atkārtojums un isas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktuālītātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v., programma un sporta ziņas. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

Laiņa diezgan!

Čikagā notiek ielašanās kādā bankā. Slepenajam signālam iedarbojoties, policijas iestāde izsūta uz notikuma vietu patruļu.

„Atvainojiet, kungi,” saka patruļas priekšnieks, „mēs nenācām jūs traucēt, bet tikai saskaņā ar priekšrakstu apvaicāties, vai kāds no jums nevēlētos iestāties armijā par seržantu, bet, ja prot rakstīt, tad arī par leitnantu?”

„Pāragrs jautājums!” gandrīz kori atbild bāndīti. „Mēs jau vēl neesam uz nāvi notiesāti.”

Kautrīgs ziedotājs.

Londonā vāc ziedojumus žīdu brīvprātīgo bataljonam. Sītijas bankieris Zamuels Nūdelbaums lielīgi pa-

STAĻINA VĒLĀ ATZIŅĀ.

„Eiropas tērauds tomēr ir cietāks par mūsu stachanoviešu vergu darbu!..” („Orbis”)

sniedz vācējam čekū par lielu summu.

„Bet uz čeka nav jūsu paraksta?” brīnās ziedojumu vācēja.

„Tas nekas” mierina bankieris. „Es gribu palikt nezināmais ziedotājs, man jau tā goda nevajag!”

Vīpas griba.

„Vai tas var būt, Nātrīpa kundze, ka jūs virs atradināties no smēķēšanas? Tur jau vajadzīga ļoti stipra griba.”

„Man arī tāda ir!”

Mākslinieka ģimenē.

„Vīriņ, nu gan tev būtu pēdējais laiks sarīkot kādu jubileju!”

„Kādēļ tik steidzīgi?”

„Man virtuvē nemaz vairs nav lauru lāpu.”

VECĀ JŪRNIEKA DZIESMIŅĀ.

Jūra krāc un Čerčils pūš:

Vienās bēdās palet mūžs!

(„Lust. Blätter”)

Puch! — Mikstmiesīša kungs noslīga blaķus laulenei mikstajā divānā. Bija tas patīkamais pēcpusdienas laiciņš, kad viņš pa paradumam iedzēra tasi kafijas, izsmēķēja cigareti un, avīzē skatīdamies, iegrīma uz pusstundu saldā snaudā. Radiofons maigi kutināja bungādīpu ar pēcpusdienas koncerta skaņām, elektriskā krāsnīņa pakalpiņi sīdīja kājas, kafijas kannā klusi sīca uz galda.

Mikstmiesīša kungs parasti iemīga, lasīdams sludinājumu nodaļu „Maina”, — tad sapnos rādījās visādas jaukas mantīņas. Šoreiz viņš nejausi iemetā skatu citā lappusē un pilnīgi zaudēja savu dvēseles līdzsvaru.

„Vai tu redzēji, ko nu atkal izgudrojuši!” viņš iesaucās. „Jātaupot strāva! Kā tas tev patīk?”

„Vai tas uz mums attiecas?”

„Uz visiem!”
„Ko tad mēs varam sataupīt, ja tāpat veseļa mēneša patēriņš nepārsniedz 30 marķu?”

„Bet tie gudreji raksta, ka bez vajadzības nedrīkstot izlietot neviena kilovata strāvas!”

„Vai tad mēs izlietojam bez vajadzības? Paskaties pats, ko mēs te izlietojam! Kronlukturis jādedzina, jo tumšā taču nevar sēdēt. Stāvspuldze nepieciešama, — bez tās būtu pārāk nemājīgi, vai ne? Tā dod taču brīnšķīgu rožainumu. Elektriskā krāsnīņa...”

„Pie tās es esmu tā pieradis, ka man tūlīt jāšķauda, kad papemu kājas nost.”

„Un ja vēl padomā, ar kādām grūtībām tu to sadabūji! Tāpat kafijas vārītājs, vai bez tā var iztikt? Un elektriskā saulīte taču ir

Dullā STRĀVAS TAUPĪŠANA

mūsu kāzu dāvana no lantes Amālijas. Ja mēs to nelietotu, viņa būtu sarūgtināta līdz sirds pādbēnēm.”

„Bez radio jau arī kultūras cilvēks nevar iztikt,” piebilda Mikstmiesītis, apskatīdams istabu.

„Nekā nevajadzīga mums tiešām nav. Citiem esmu redzējusi elektrisko dūmu iznīcinātāju...”

„Tas ir labs. Tādu es noteikti iegādāšos, tikko atradīšu!”

„Tad vēl ir galda ventilātori...”

„Vasarā nemaz nav smādjami.”

„Elektriskais mušu ķērājs...”
„Ļoti laba lieta! Pakļau”, kas tur nolieks?”

No bērnu istabas atplūda rūkopa un kliedzieni. Mikstmiesīša kundze aizgāja paskatīties un drīz ar pirksta mājienu aicināja arī vīru. Pa druscip pavērtu durvju spraugu atklājās interesanta aina: bērni bija ieslēguši elektrisko putekļu sūcēju un sakāpuši uz galda, tēlodami lidošanu.

„Vai nav burvīgi? Netraucēsim! Bērnu pašdarbība jāveicina, tā atīsta viņu prātu.”

Mikstmiesītis pamāja, pievienodamies viņas domām. Abi uz pirkstgaliem aizgāja atpakaļ.

„Vai tu nejūti? Tāda kā gruzduma smaka.” Viņš sarauca degunu. Arī sieva sāka ostit gaisu. Tad viņa iekheidzās un aizdrāzās uz virtuvi.

Mikstmiesītis čāpoja pakaļ.

Virtuvē dūmi koda acīs, bet Mikstmiesīšē kundze tur rīkojās droši un noteikti kā raga na pa elles piedarbu.

„Pavisam piemirsu ka ieslēdzu gludekli lai Maijrozītei izgludnātu lalles drēbītes, viņa stāstīja, turēdam elektrisko gludekli zer auksta ūdens strūklas.

Gludeklis dusmiņš šņāca un sprauslāja, bet drīz atdzisa un apklusā. Galdā bija izdeģazprāvs robs.

„Tas nu gan nebija vajadzīgs,” norūc Mikstmiesītis.

„Un kas tur vainīgs? Tikai tu ar savu dulstrāvas taupīšanu! Etdrīz tik nav sabojājis...”

Mikstmiesīša kundze atkal ieslēdza gludekli

„Nē, silst gan!” viņa nopriecājās.

Mikstmiesītis atme ar roku un aizgāja, gūt nokavēto sna dienu.

K. Krūmāja

ILĻOSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikme” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnāvu) ielā: 57. Tālrūpi: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 225 redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 5. februārī.